

Булюк В.В.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

I Вступ. Підвищення економічної ефективності є одним з основних пріоритетів розвитку економіки. Саме воно є умовою зростання конкурентоздатності виробництва та збільшення експортного потенціалу держави, посилення соціальної орієнтації економіки, створення ефективних регіональних структур тощо.

II Основна частина. Проблема оцінки ефективності міждержавного та транскордонного співробітництва займалося багато вчених, серед яких П. Беленький, Б.Губський, М. Долішній, Ю. Макогон, Н. Мікула та інші. Для розробки ефективної структурної політики держави важливим є дослідження ефективності не тільки в цілому по економіці, а й в розрізі основних державних систем класифікацій, а також в розрізі регіонів.

Сутність економічної ефективності транскордонного співробітництва, можна визначити як рівень доцільності і раціональності розвитку в певних економічних умовах, який забезпечує переробку ресурсів при найменших виробничих витратах і мінімізації навантажень на природно-ресурсний потенціал та навколишнє середовище, а також задоволення потреб суспільства у матеріальних та нематеріальних продуктах.

Проблема підвищення економічної ефективності кожного конкретного регіону є одним з головних завдань економіки. Все більшого розвитку повинні набути фактори, пов'язані з підвищенням інтенсифікації виробництва. Хоча поряд з цим повинні продовжувати діяти й фактори екстенсивного розвитку, але їх значення має зменшуватися. Проте більшість досліджуваних проблем економічної ефективності слабо пов'язані з соціальною направленістю виробництва – задоволення потреб суспільства. Проте на задоволення потреб споживачів направляється діяльність підприємств в умовах ринкової економіки. В зв'язку з цим можна сказати, що основою діяльності будь-якого підприємства є дві концепції: продуктивність (пов'язує результати із затратами) та ефективність (пов'язана з задоволенням потреб споживачів). Саме тому будь-яка діяльність, в даному випадку транскордонне співробітництво має бути в першу чергу ефективним.

В ефективності виробництва відображається вплив комплексу факторів, які формують її рівень та визначають тенденції розвитку. Адже ефективність транскордонного співробітництва – це багатofакторна категорія, і тому основним методом є дослідження за факторами.

Цілком вірно, що ефективність транскордонного співробітництва необхідно оцінювати з позицій загальнонародних, колективних і особистих інтересів. Безумовно ефективність виробництва – це складне і багатогранне явище. Тому для визначення ефективності того чи іншого підприємства необхідно, перш за все, відображувати специфіку даного підприємства, чи даної сфери діяльності.

На сучасному етапі причина недостатнього рівня ефективності транскордонного співробітництва криється в тому, що ефективність в сучасних умовах залежить не тільки від виробництва, доступності ресурсів, а також від досконалої системи зв'язку між партнерами. А порушення взаємозв'язків між партнерами веде до зниження ефективності виробництва.

В зв'язку з цим для оцінки економічної ефективності транскордонного співробітництва доцільно використовувати критерій і систему взаємопов'язаних показників, які відбивають вимоги економічних законів і характеризують вплив різних факторів.

В загальному розумінні ефективність виробництва – це економічна категорія, що відображає механізм функціонування виробничих сил і виробничих відносин, яка показує результативність функціонування засобів, предметів праці і робочої сили. Вона визначає суть процесу відтворення і характеризує ступінь досягнення основної мети, що залежить від системи економічних законів стосовно суспільного та індивідуального відтворення [1].

Методологія і методичні підходи до здійснення ефективності виробничо-господарських структур розроблялись і висвітлювались багатьма повідними економістами.

Найбільш розповсюдженим в економічній літературі є ствердження, що ефективність – це не просто результативність виробництва, в відношення витрат до ефекту виробництва та витрат до суспільної праці [1,2,3,4,5].

Таким чином, для забезпечення ефективності необхідно націлити виробництво на ті товари і послуги, що відповідають бажанням споживачів. В той же час виробництво не потребує надлишкових ресурсів більше, ніж необхідно для одержання цих товарів і послуг, тобто, як видно з вище викладеного, більших зусиль робочої сили, додаткових приміщень, обладнання не відбувається. Все це в певній мірі стосується і транскордонного співробітництва.

Для кількісної оцінки економічної ефективності транскордонного співробітництва в сучасних умовах в роботі запропонована відповідна система показників. Основними методологічними принципами побудови системи показників є адекватність цілям розвитку, комплексність оцінки, діалектичність аналітичних оцінок, співставність на різних рівнях управління.

Вона характеризує рівень ефективності транскордонного співробітництва, дозволяє виявити резерви його підвищення, напрямки інтенсифікації розвитку, дослідити її збалансованість та пропорційність.

Використання запропонованої системи показників також дозволить провести комплексну оцінку ефективності транскордонного співробітництва, що буде слугувати базою для розробки і прогнозування державних та регіональних програм розвитку, спрямованих на вирішення конкретних економічних та соціальних проблем, дасть можливість порівнювати ефективності різних проектів транскордонного співробітництва та регіонів.

До теперішнього часу наявна інформація не диференціювалася за ознакою потреб користувачів, що обумовило незначне використання інформаційних ресурсів. Існуючі інформаційні потоки не мали конкретного спрямування, не були адаптовані до завдань та функцій органів управління.

Окреме місце в методології статистичного дослідження ефективності транскордонного співробітництва відводиться аналізу інтенсифікації виробництва. Як показник інтенсифікації виробництва можна використовувати частку приросту за рахунок інтенсивних факторів, а саме продуктивності праці, капітало- та матеріаловіддачі в загальному прирості ефекту. Хоча процес інтенсифікації видів економічної діяльності зокрема та транскордонного співробітництва відбувається досить повільно. Це свідчить про низький рівень використання ресурсів, використання застарілого обладнання та малоефективних технологій.

До основних принципів забезпечення ефективного транскордонного співробітництва можна віднести:

- адаптований механізм індексного аналізу;
- моделі аналізу пропорційності та збалансованості розвитку транскордонного співробітництва;
- методики побудови узагальнюючого показника ефективності.

На даний момент в Україні практично відсутня методична база оцінки транскордонного співробітництва. Зокрема в Європі до питань ефективності євро регіональної співпраці підходять з позицій оцінки рівня життя населення, який частіше за все вимірюється інтегральним показником.

Зокрема, Мікула Н. зазначає що оцінка транскордонного співробітництва може бути здійснена лише опосередкованим шляхом. Тобто завдяки поглибленню транскордонного співробітництва може спостерігатись підвищення рівня якості життя мешканців прикордонних територій. Збільшення кількості пунктів перепуску через кордон, зокрема місцевого значення, сприяє розвитку туризму у прикордонні; збільшення контактів між науковими закладами та освітніми установами в подальшому може сприяти більшій забезпеченості зайнятості та відповідно, висококваліфікованими кадрами у всіх сферах життєдіяльності [6].

На держаному рівні існує методика оцінки проєктів, що будуть включені до держаної програми розвитку транскордонного співробітництва. Відповідно до Постанови КМУ «Про затвердження Положення про порядок проведення конкурсного відбору проєктів (програм) транскордонного співробітництва, які можуть бути включені до державної програми розвитку транскордонного співробітництва» [7]. Визначають кількісні показники основних критеріїв та затверджують методику оцінки проєкту співробітництва за такими кількісними показниками. Основними критеріями конкурсного відбору є:

- економічна ефективність;
- інноваційна спрямованість;
- поліпшення інвестиційної привабливості регіону;
- підвищення рівня зайнятості населення в регіоні;
- сприяння захисту навколишнього середовища;
- сприяння розвитку людського потенціалу;
- вартість проєкту співробітництва;
- тривалість реалізації проєкту співробітництва.

Переведення економіки України на рейки інноваційного шляху розвитку транскордонного співробітництва ставить на порядок денний необхідність і нагальність істотного посилення взаємозв'язку окремих елементів інноваційного процесу (НДІ, підприємств, вищих учбових закладів, інноваційної інфраструктури, галузей виробництва і регіонів) шляхом формування інституціональних та організаційних засад і передумов для переходу до масштабних структурно-інноваційних трансформацій.

В сучасних умовах довготермінове економічне зростання стає функцією комплексу інституційних і організаційних чинників, що створюють стимули до інноваційної активності переважної більшості суб'єктів господарювання.

Інституційні зміни повинні торкнутися ключових елементів, що є складовими системами транскордонного співробітництва, зокрема продукування наукових знань та інновацій, їх комерціалізації та використання, інформаційного забезпечення інноваційного розвитку, державного управління цим розвитком на різних рівнях, освіти, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів, формування інноваційної культури суспільства.

З метою отримання від транскордонного співробітництва синергетичного ефекту вони повинні відбуватись не ізольовано, а в рамках національної інноваційної систем, що забезпечує умови для стійкого розвитку економіки на основі генерації, розповсюдження і практичного використання нових знань та інновацій.

Узагальнюючи результати досліджень щодо впливу взаємодії інституцій та цілеспрямованих організацій (і їхніх керівників) на функціонування транскордонного співробітництва, необхідно скористатись дефініцією адаптивної ефективності. Остання відрізняється від прямої ефективності у сфері розміщення ресурсів – алокаційної ефективності, стосуючись видів правил, що спрямовують розвиток економіки впродовж часу. Вона також визначається тим, наскільки сильним у суспільстві є бажання здобувати освіту та набувати знання, заохочувати до випробувань, експериментів та інновацій, братися до різноманітних видів творчої діяльності, а також до розв'язання проблем та усування перешкод на шляху розвитку суспільства.

Узагальнюючи проведені дослідження відмітимо, що поглиблення ефективного транскордонного співробітництва сприяє інноваційно-орієнтованому розвитку регіонів, зокрема підвищенню рівня прикордонного туризму, розбудові туристичної інфраструктури.

III Висновок. Отже, в кінцевому підсумку, розвиток транскордонного співробітництва призводить до підвищення рівня якості життя населення прикордонних територій.

Джерела та література

1. Формування високопродуктивного виробництва та ринку продукції в агропромисловому комплексі південного регіону України /За ред. М.Ю. Куліш, І.І.Червен.- Миколаїв, 2000. –240с.
2. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств – К.: КНЕУ, 1996. – С.378-511.
3. Методика экономических исследований в агропромышленном производстве / Под редакцией Боева В.Р. – М., 1995.
4. Пасхавер В. Рентабельність агросфери: Проблеми стабільності // Економіка України. – 2004. – №2. – С.73
5. Гаркавий В.К. Статистика: Підручник. – К.: Вища школа, 1995. – 306 с.
6. Мікула Н. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво. Монографія. – Львів: ІРД НАН України, 2004. – 935с.
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 травня 2005 р. № 339 «Про затвердження Положення про порядок проведення конкурсного відбору проектів (програм) транскордонного співробітництва, які можуть бути включені до державної програми розвитку транскордонного співробітництва» http://www.bucoda.cv.ua/document/6/300_1.html

Гольберг Г.А.**ОСОБЕННОСТИ ИЗМЕНЕНИЯ ПОТРЕБИТЕЛЬСКИХ ЦЕН НА ТОВАРЫ И УСЛУГИ В АР КРЫМ В 2007 ГОДУ**

Постановка проблемы. Потребительские цены на товары и услуги являются одним из важнейших параметров социально-экономического развития, напрямую оказывая воздействие на покупательскую способность населения и качество жизни соответственно. Увеличение опережающими темпами прогнозного уровня индекса потребительских цен требует его детального изучения.

Анализ публикаций. Теоретические и прикладные аспекты изучения потребительских цен рассматриваются в работах Есипова В.Е. [2], Иванова Ю.Н. [3], Кизима Н.А. [1]. Однако анализ исследований показал, что вопросы влияния индекса цен на продовольственные товары на общий индекс потребительских цен на товары и услуги практически не рассмотрены.

Нерешенные части общей проблемы. Большинство рассмотренных публикаций посвящены одностороннему рассмотрению изменения потребительских цен на товары и услуги без учета отдельного анализа изменения цен на продовольственные и промышленные товары.

Цель статьи – изучение особенностей потребительских цен на товары и услуги в АР Крым, для чего были выделены следующие подцели:

- проанализировать индекс потребительских цен в АР Крым в 2007 году;
- проанализировать индекс цен на потребительские товары.

Индекс потребительских цен за январь – декабрь 2007г. в АР Крым составил 115,6%, в том числе темпы прироста цен на продовольственные товары опережали прирост цен (тарифов) на услуги и непродовольственные товары (соответственно 21,6%, 10,0%, 5,2%). В январе – декабре 2006г. темпы прироста цен (тарифов) на услуги значительно опережали прирост цен (тарифов) на продовольственные и непродовольственные товары (соответственно 52,6%, 4,3%, 1,1%) (рис.1).

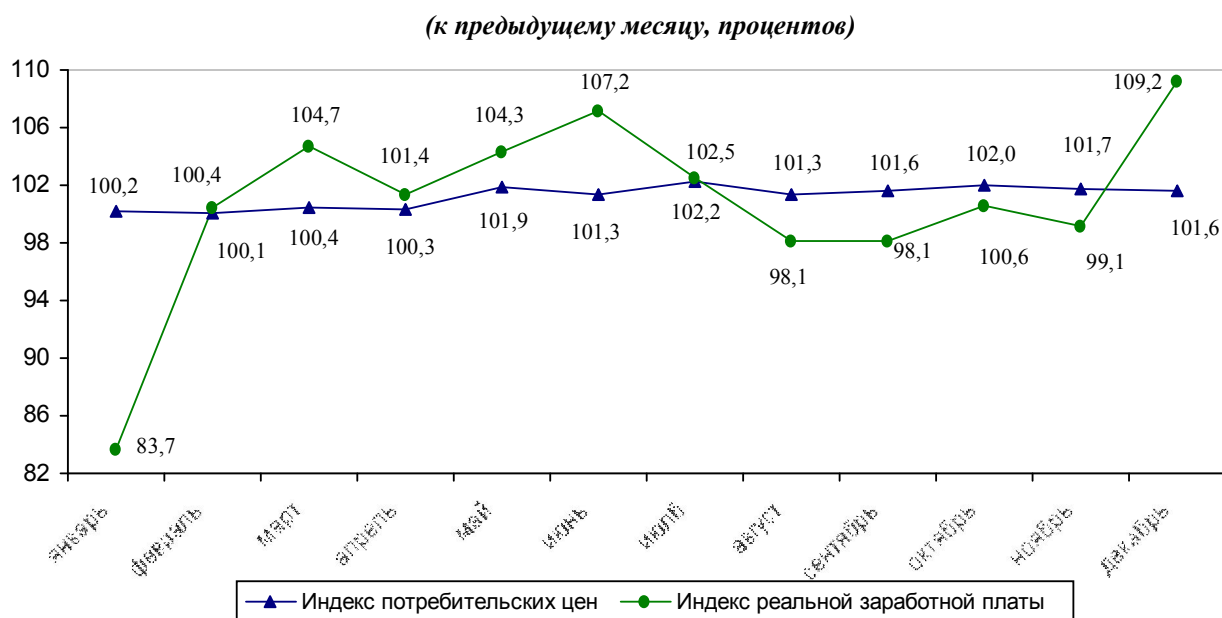

Рис. 1. Динамика индексов потребительских цен и индексов реальной заработной платы в АР Крым в 2007 году